

A VAJDAKAMARÁSI BETLEHEMEZÉSRŐL 2006 NOVEMBERÉBEN KÉSZÍTETT INTERJÚK

Udvar Ferencz interjúja Udvar Györggyel

- Jó estét kívánok!
- Jó estét kívánok!
- Hogy hívják?
- Hát engemet Udvar Györgynek.
- És hányban született?
- Születtem 1935. március 28-án, Vajdakamaráson. Mint gyermek felnevelkedtem szüleimnél, szomszédokkal.
- Azt szeretném kérdezni, tud-e valamit a betlehemezésről? Először is, mi a betlehemezés?
- A betlehemezés? Az egy régi, de nagyon régi karácsonyi ünnep, amikor szoktunk betlehemezni, eljárni a szomszédokhoz, jóbarátokhoz, ismerősökhöz énekelni meg a betlehemet eljátszani, meg lejátszodni az Úr Jézus születését.
- És mindezt ki szervezte?
- Hát, ezt mi gyermekek szerveztük magunk közt, s kinek-kinek adottsága szerint volt a beosztása a szerep lejátszásához.
- És Ön részt vett ebben?
- Hát igen, igen. Nagyon örvendtünk, vártuk, hogy jöjjön az este, amikor... karácsony estéje, december 24-én, s akkor a barátok összeálltak, megkezdtük a falu alsó végétől, és házról-házra, majdnem minden házba bekopogtunk, énekeltünk, betlehemeztünk, énekeltünk énekeket: Krisztus Urunk áldott születésén... és ehhez hasonló szavakkal énekeltünk.
- És ezt körülbelül hánykor kezdték meg, és mennyi ideig tartott?
- Hát aztán este igyekeztünk megkezdeni, ahogy lement a nap, megtörtént az esti beharangozás, és azután aztán már elindultunk egészen reggelig.
- És egy ilyen előadás egy háznál, egy betlehemezés mennyi ideig tartott?
- Hát egy negyedórát-félórát, attól függ, hogy milyen darabot játszottunk le: egy éneket vagy kettőt vagy egy betlehemi játékot.
- Volt úgy, hogy egy-egy háznál mást adtak elő?

- Az is megtörtént.
- És mivel jutalmazták?
- Hát a jutalom... a házigazda adott pénzt, egy pár lejt, a háziasszony kalácsot, megkínált egy pohár borral, pálinkával – ki, amit fogadott el – s akkor elköszöntünk, s elmentünk, elénekeltük hogy „Immár minket jó gazda, ha elküldesz utunkra, Istennek áldása szálljon a házadra!”
- És milyen emlékek maradtak fenn erről? Jó vagy rossz?
- Mint gyermeknek, jó.
- És a pap nem vett részt, nem segédkezett?
- De igen, a pap is – volt, amikor ő szervezett karácsonyi ünnepélyeket. Kertész Márton volt abban az időben, az én gyermekkoromban itt a református lelkész, és ő is szervezett.
- És ez mind le volt írva egy füzetbe?
- Hát le volt írva a füzetbe, és jártunk, megtanultuk.
- És hogy néztek ki, hányan vettek részt ebben?
- Hát egy betlehemnél: előljáró, két angyal, egy király, egy Szent József, egy futár, aki mindig beköszöntött, és ő jött el utoljára a házból, evvel az énekkel végeztük: „Immár minket jó gazda...”
- Köszönöm szépen. Viszontlátásra.

Csákány Gabriel interjúja Orbán Jánossal

- Jó estét kívánok!
- Jó estét!
- Mi a neve?
- Orbán János.
- Hányban született?
- 1921. április 13.
- Tudna nekem mondani valamit a betlehemezésről?
- Tudok. Amit láttam, azt el is mondom.
- Mi a betlehemezés?
- Megemlékezés az Úr Jézus Krisztusnak születésnapjáról, minden évben december 25-én.
- Mikor jártak a betlehemmel?
- A betlehemmel 1935-ben, Kamarást.

- Kik jártak?
- Hát a fiatalok akkor is.
- Miért jártak?
- Pénzért és meg is emlékezés, meg megtisztelték az Úr Jézus Krisztust.
- Mindenkihez bekopogtak?
- Nem mindenkihez, mert nem volt idejük. Például elmentek a paphoz, azt hiszem, őt nem is hagyták ki egyszer se, de másokhoz... akinek volt pénze, mert több pénzt kaptak, és egy-egy orvoshoz is.
- És a szegényekhez miért nem kopogtak be?
- Nem volt elég idő rája, mert az éjszaka mennyi verset kell mondjanak minden háznál, s még egy kicsit el is diskuráltak, eltelt az éjszaka.
- Mivel kínálták meg a vendégeket?
- Hát... bor volt vagy pálinka vagy édesség vagy gyümölcs, ilyesmi, kinek mi volt.
- Mi történt a vendéglátás alatt?
- Mulattak, vígadtak, játszottak, vicceltek. Jól telt, a fiatalnak mindig jól telt.
- Csak Kamarást jártak?
- Nem, mert más falukban is, még Magyarországon is.
- Hasonlít-e a mai betlehemezés a régihez?
- Nem, mert nem folytatják. Már apró pénzért mindenki elszaladt külföldre, itthon nem maradt már senki, csak az öregek. Ezeknek már nem kell semmi.
- Köszönöm szépen.

Farkas Bernadett interjúja Farkas Ferencsel

- Hogy hívnak?
- Farkas Ferencnek.
- Hol születettél?
- Kályánban.
- Hány éves vagy?
- Hetvennégy.
- Mit jelent számodra a betlehemezés?
- Egy öröm, egy ünnep, amikor született Jézus Krisztus. Azért jártunk a

betlehemmel, mert gyűjtöttünk pénzt. Nem úgy volt, mint most. Régen másképp volt.

- Mikor jártak a betlehemmel?

- Én mikor jártam, fiatal koromban... már van annak ötven éve!

- Mi alapján választották meg azt, hogy kikhez mennek be?

- Választás nem volt. Mindenkihez bementek

- Utcáról utcára?

- Egy utcát vettek, mikor végeztek, fordultak vissza a másik utcába. Reggelig jártak, még reggel is olyan... tíz óráig.

- És hánykor kezdték meg?

- Este olyan hét-nyolc órakor már megkezdték, hogy végezzék be a falut.

- Hányan voltak a betlehemmel? Hányan vettek részt?

- Heten.

- Hogyan köszöntöttek be a házakba?

- Hát, úgy köszöntek be, hogy kopogtattak, zörgötték kinn a harangot...

- És a harangokat ki zörgette?

- A harangot a juhászok. És akkor, aki bekopogtatott, az kérdezte, hogy „Szabad a betlehemnek?” „Igen”. S akkor ő bejött, s benn elmondott egy pár szót, és akkor kinyitotta az ajtót, és bejöttek a betlehemmel, letették oda a ház közepére, és nekifogtak ők az ő mondokájuknak. Mindenki mondott valamit.

- Mivel kínálták meg őket?

- Pálinkával, borral, tésztával. De inni nem ivott egy se. Pénzt annyit adtak, amennyit akartak, de volt olyan is, hogy tudták, hogy jönnek a betlehemesek, és egyik adott kétszázat vagy százat, ki mennyit akart. S a betlehembe tették, ott volt a persely a betlehemben. Ott volt egy kicsi hézag, s oda tették be.

- Hasonlít a mai betlehemezés a régihez?

- Hát hasonlít, mert most is a régi után mennek. Ugyanaz a szöveg...

- Köszönöm szépen.

- Szívesen.

Balázs Melinda interjúja Varga Zsófiával

- Hogy hívják?
- Varga Zsófinak.
- Hol született?
- Vajdakamarást.
- Hány éves?
- Hatvanhét éves vagyok.
- Mi a betlehemezés?
- Jézus megemlékezése.
- Kik jártak?
- Fiúk.
- Hogyan várták őket?
- Borral és pálinkával.
- Mivel kínálták meg a vendégeket?
- Kaláccsal és borral.
- Manapság járnak-e a fiatalok?
- Járnának, ha lenne ki, de nincsen ki járjon.
- Köszönöm!

Kutas Tamás interjúja Lőrincz Szabolccsal

- Hogy hívnak?
- Lőrincz Szabolcsnak.
- Mi a betlehemezés?
- Egy olyan ünnep, amit karácsonykor szoktunk ünnepelni. A gyermekek megtanulják a saját szövegüket, és azután járunk a faluban.
- Résztvettél a betlehemezésben?
- Igen.
- Honnan indultatok és hova mentetek?
- Hát.. volt egy család, akitől elindultunk - annál is tanultuk a betlehemezést, ott is próbáltunk – és olyan emberekhez mentünk, akik meg is hívtak, és tudtuk, hogy pénzesek.
- Kikhez nem mentetek el?
- A reformátusoknál voltunk, az adventistáknál nem.
- Tetszett?

- Igen.
- Mit jelentett neked?
- Hát egy kis karácsonyi ünnepet, mikor az emberek ünnepelnek, és mi is gondoltuk, gyűjtünk egy kis zsebpénzt.
- Kötelességből tetted?
- Nem.
- Köszönöm szépen.
- Szívesen.

Székely Lehel interjúja László Zoltán Csabával

- Hogy hívnak?
- László Zoltán Csaba.
- Mi a betlehemezés?
- Hát... egy régi hagyomány, őseink találták ki.
- Résztvettél a betlehemezésben?
- Hát résztvettem három évig, azután meg félbehagytuk, nem volt ki járjon többet.
- Hová, kihez indultatok?
- Hát leges-legelőször elindultunk a tiszteletes úrhoz, és onnan aztán felmentük a falu végére, és megkezdjük, jöttünk végig a falun.
- Kihez nem mentetek el, és miért?
- Csak azokhoz nem mentünk el, akik nem akartak beengedni, vagy be volt zárva a kapu, nem voltak otthon.
- Szereted a betlehemezést?
- Szeretem, csak annyi az egész baj, hogy már nincs kivel járni, s szép lett volna, ha lett volna ez a hagyomány még. Szép szokás volt, tetszett. Három éve már nincs a betlehemezésből semmi.
- Köszönöm.
- Nagyon szívesen.

Szentgyörgyi Barbara interjúja Tóth Irénnel

- Jó estét kívánok! Szentgyörgyi Barbara vagyok, VII. osztályos tanuló. Egy interjút szeretnék készíteni a karácsonyi népszokásokkal kapcsolatban. Kérem szépen, mutatkozzon be, és lehetőség szerint válaszoljon a

kérdéseimre.

- Tóth Árpádné vagyok, a vajdakamarási református gyülekezetnek énekvezére. Szeretettel és örömmel válaszolok a kérdéseidre.

- Mi a betlehemezés?

- A betlehemezés egy karácsonyi népszokás, ami az örömhírnek, a gyermek Jézus születésének az elvitelét jelenti.

- Ki szervezi?

- Vajdakamaráson egy pár évvel ezelőtt Nagy Józsi, egy családos fiatalember szervezte, a gyerekeket tanította be.

- Van-e forgatókönyve a betlehemezésnek?

- Igen. Egész pontos szövege és egészen pontosan meghatározott énekei vannak ennek a vajdakamarási betlehemes játéknak. Tehát van forgatókönyve.

- És kinél található meg?

- Ugyancsak természetyszerűen Nagy Józsinál, aki betanította egy pár évvel ezelőtt a betlehemezést.

- A tavaly miért nem volt betlehemezés?

- Talán azért, mert Nagy Józsiék egy második gyermeket vártak, és nem volt rá idő.

- Mi a szerepe a tiszteletes úrnak a betlehemezésben?

- A tiszteletes úrnak a szerepe a nézőé, az örvendezőé és a megajándékozóé.

- Mit gondol, továbbörökíthető-e ez a hagyomány a következő években?

- Én elképzelhetőnek tartom azt, hogy újból feléled, hogyha Nagy Józsinak ideje lesz és kedve is lesz rá. Talán amikor a fiacskái egy kicsit nagyobbak lesznek, akkor újból elindul a betlehemezés ebben a faluban is.

- Találkozott-e gyermekkorában, illetve fiatal korában betlehemezőkkel?

- Nem. Sajnos nem. Városon nőttem fel, ott mindenki bezárta az ajtót. Karácsony este csend volt. Mindenki a családjával volt együtt.

- A tiszteletes asszony számára mit jelent a betlehemezés?

- Nekem nagyon-nagy örömet szerzett, amikor első évben bekopogtak ide a betlehemesek a parókiára, felcsendültek az általam talán kevésbé ismert énekek, illetve szövegek, örömet éreztem és nagy-nagy szeretet irántuk.

- Köszönöm nagyon szépen.

- Szívesen, örömmel.